

FƏNN SILLABUSU
(işçi tədris proqramı)

İxtisasın şifri və adı: 7001001- Pedaqogika

İxtisaslaşma: Tarixin tədrisi

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Tarixin tədrisinin elmi nəzəri əsasları. (İşçi proqram. Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 13.02.2026-cı il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmişdir. Protokol №8)

Kodu: MİF-B01.05

Tədris ili: 2025-2026

Semestr: II (yaz)

Tədris yükü: Cəm: 180 saat. Auditoriya yükü 45 saat: (30 saat mühazirə, 15 saat seminar)

Təhsilalma forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit : 6 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Soyadı, adı, ata adı, elmi dərəcəsi və elmi adı: dos. İbadov Rakif Hüseyn oğlu.

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Ə.Məmmədov küçəsi, 22.

Məsləhət saati: I-II günlər saat: 14⁰⁰-15⁰⁰

E-mail ünvanı: ibadov_rakif@mail.ru

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vasitələr:

1. Ümumtəhsil məktəblərinin V-XI sinifləri üçün tarix proqramları. Bakı, 2000-ci il
2. Əmirov M.M.Orta məktəbdə tarixin tədrisinin aktual problemləri. Bakı, 2009.
3. Təhsil haqqında Qanun. Bakı, 2009
4. Abbasov A.H. Pedaqogika. Müntəxəbat. Bakı, 2021
5. İlyasov V.M. "Müəllim peşəkarlığı və pedaqoji səriətəlliliyi". Müasir Problemlər. Bakı, 2008
6. Hüseynov R. Mehtiyeva N. Məktəbdə tarix təhsilinin perspektivləri İnsan və cəmiyyət 1 (2). Bakı, 2006.
7. Musayev D.M. Metodika predpodavatelya istoriy. (Uçebnoe posobie dlya studentov, obuçayuşixya po speiatalnosti uçitelya istorii. Baku, 2021
8. Əmirov M. Ümumtəhsil məktəblərində tarixin fəal–interativ təlimi metodikası. Dərs vəsaiti, Bakı, 2014.
9. Musayev Dəyanət Tarixin tədrisində interaktiv təlim metodlarından istifadə imkanları. Monoqrafiya. Bakı, 2022

IV Prerekvizit fənlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V Korekvizit fənlər: Fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Tələbələrdə Azərbaycan Respublikasının təhsil sahəsində dövlət siyasətinin əsas prinsipləri, təhsilin məzmunu və sistemi, ümumi təhsilin şəbəkəsi, məktəbdə tarix təlimi prosesinin mahiyyəti və planlaşdırılması, təşkilat formaları, idrak əsasları və məntiqi tərəkürləri izah etmək. Əsas məqsəd tarixi proseslərin dövrləşdirilməsi anlayışının mənimsənilməsi, tarix təlimində anlayışların yeri və rolu, tədris materillərinin şəhrinə verilən başlıca tələblər, təlim metodu ilə tələbələri tanış etmək.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Fənn üzrə tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Yeni tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balın yarısı (50

balı) tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 balı) imtahanın nəticəsinə (aralıq qiymətləndirmə) görə verilir.

Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir:

- 20 bal - seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;

- 30 bal - kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan билетinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamda fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu tam açır;
- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal - cavab yoxdur.

Tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balının (imtahanda topladığı balın) miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balı cari qiymətləndirmə balına (semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala) əlavə olunmur.

Fənn üzrə cari və aralıq qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin biliyi yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

Bal aralığı (göstərilən ballar daxil olmaqla)	Hərflə işarəsi	Sözlə yazılışı
91-100 bal	A	əla
81-90 bal	B	çox yaxşı
71-80 bal	C	yaxşı
61-70 bal	D	kafi
51-60 bal	E	qənaətbəxş
51-baldan aşağı	F	qeyri-kafi

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin Daxili intizam qaydalarını pozduqda onun barəsində mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 30 saat, seminar 15 saat. **Cəmi 45 saat.**

№	Tədris olunan mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
		Mühazirə	
1	Mövzu: Məktəbdə tarixin təlimi metodikası Plan: 1. Azərbaycan Respublikasının təhsil sahəsində dövlət siyasəti 2. Tarixin təlimi metodikasının mənbələri və başqa elmlərlə əlaqələri 3. Tam orta təhsildə tarix təhsilinin inkişafı 4. Tam orta təhsildə tarixin təlimi metodikası elminin inkişafı Mənbə: [1,2,3,6,8,9]	2	

2	Mövzu: Azərbaycan Respublikasında müasir təhsil sistemi. Plan: 1. Təhsil. Təhsilin məzmunu və sistemi. Ümumi təhsilin şəbəkəsi 2. Məktəb tarix təhsilinin müasir quruluşu 3. Məktəbdə tarix təlimi prosesinin mahiyyəti və onun planlaşdırılması 4. Tarix təliminin təşkilat formaları Mənbə: [1,2,3,6,8,9,10]	2	
3	Mövzu: Məktəbdə tarix təliminin psixoloji və didaktik əsasları Plan: 1. Tarix dərsliliyi 2. Tarix təliminin psixoloji əsasları 3. Biliklərin mənimsənilməsində şagirdlərin qavrayış və tefəkkürünün rolu Mənbə: [1,4,5,6,8,9]	2	
4	Mövzu: Məktəbdə tarix təlimi prosesi Plan: 1. Məktəbdə tarix təlimi prosesinin mahiyyəti və onun planlaşdırılması, məktəb tarix təlimi prosesinin qanunauyğunluqları 2. Tarix təliminin təşkilat formaları. Dərslərin seçiyəvi cəhətlərinə görə tipləri və onların təsnifatı 3. Tarix təliminin məzmunu anlayışının mahiyyəti. Şagirdlərin elmi dünyagörüşünün formalaşdırılmasında tarixi biliklərin rolu. 4. Tarix təliminin məqsədləri ilə məzmunu arasında uyğunluq. Tarixdən təlim materiallarının məzmununun quruluşu Mənbə: [1,2,4,6,7]	4	
5	Mövzu: Tarixi proses və ictimai inkişaf qanunauyğunluqlarının mənimsənilməsi Plan: 1. Tarixin təlimində anlayışların yeri və rolu 2. Tarixin təlimində abstraklaşma və ümumiləşmə anlayışlarının formalaşdırılması mühüm vasitə kimi. 3. Tarixi prosesin seçiyəvi xüsusiyyətləri 4. Tarixin təlimində tarixi proseslərin dövrləşdirilməsi anlayışının mənimsənilməsi Mənbə: [1,2,3,6,8,9]	2	
6	Mövzu: Tarixin təlimi metodikasının komponentləri və tədqiqat metodları Plan: 1. Tarixin tədrisi metodikasının mənbələri 2. Tarixin təlimi metodikasının başqa elmlərlə əlaqəsi 3. Tarixin təlimi metodikasının tədqiqat metodları Mənbə: [1,2,4,6,8,10]	2	
7	Mövzu: Təhsildə tarix təliminin idraki əsasları Plan: 1. Tarix təliminin idraki əsasları 2. İdraki prosədə yeni biliklərin verilməsi. 3. Biliklərin praktikaya tətbiqi. Mənbə: [1,2,3,6,8,9]	2	
8	Mövzu: Tarix dərslərində yeni təlim üsullarının tətbiqinin şərtləri Plan: 1. Müasir təlimin tələbləri 2. Müasir təlimin prinsipləri Mənbə: [1,3,5,6,8]	2	
		2	

9	Mövzu: Tam orta təhsil sistemində tarix təliminin inkişaf mərhələləri. Plan: 1. Tam orta təhsildə tarixin tədrisinin inkişafı 2. Tam orta təhsildə tarixin təlimi metodikasının inkişafı Mənbə: [1,2,3,6,8,9]		
10	Mövzu: Tarixin elmi-nəzəri əsaslarının müasir problemləri Plan: 1. Tarixin tədrisi işinin təşkili. 2. Tarixin tədrisində öyrədici funksiya. Mənbə: [1,2,3,6,8,9]	2	
11	Mövzu: Tarixin tədrisində müasir texnologiyaların rolu Plan: 1. Interaktiv lövhə-elektron lövhə. 2. Elektron gündəlik. Elektron Təhsil Həlləri 3. Tarixin tədrisində müasir texnologiyalardan istifadə Mənbə: [1,2,3,6,8,9]	2	
12	Mövzu: Məktəbdə tarix təlimi prosesi Plan: 1. Məktəbdə tarix təlimi prosesinin mahiyyəti və onun planlaşdırılması. 2. Tarix təliminin təşkilat formaları və onların təsnifatı 3. Şagirdlərin elmi dünyagörüşünün formalaşdırılmasında tarixi biliklərin rolu. Mənbə: [1,2,3,6,8,9]	2	
13	Mövzu: Tarix təliminin idrakı, psixoloji və didaktik əsasları Plan: 1. Tarix təliminin idrakı əsasları 2. Biliklərin mənimsənilməsində şagirdlərin qavrayış və tefəkkürünün rolu 3. Tarix təlimi-tarixi həqiqətlərin dərk edilməsi prosesi kimi Mənbə: [1,2,3,6,8,9]	4	
Cəmi:		30 saat	

№	Tədris olunan mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
		Seminar	
1	Mövzu: Azərbaycan Respublikasında müasir təhsil sistemi. Məktəbdə tarix təliminin psixoloji və didaktik əsasları	2	
2	Mövzu: Məktəbdə tarix təlimi prosesi	2	
3	Mövzu: Tarixi proses və ictimai inkişaf qanunauyğunluqlarının mənimsənilməsi Tarixin təlimi metodikasının komponentləri və tədqiqat metodları	2	
4	Mövzu: Təhsildə tarix təliminin idrakı əsasları	2	
5	Mövzu: Tarix dərslərində yeni təlim üsullarının tətbiqinin şərtləri. Tam orta təhsil sistemində tarix təliminin inkişaf mərhələləri	2	
6	Mövzu: Tarixin elmi-nəzəri əsaslarının müasir problemləri. Tarixin tədrisində müasir texnologiyaların rolu	2	
7	Mövzu: Məktəbdə tarix təlimi prosesi.	2	
8	Mövzu: Tarix təliminin idrakı, psixoloji və didaktik əsasları	1	
Cəmi:		15 saat	

XI.Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Təlim nəticəsində tələbələrin əldə etməli olduqları təsəvvür, verdiş və bacarıqları:

Öyrənen tanış olur:

- tarixin tədrisinin metodikasının elmi nəzəri əsasları ilə tanışlıq,

- təlimin tərkib hissəsi olan tarixin tədrisinin metodikasının elmi nəzəri əsaslarının problemlərinin araşdırılması ilə yanaşı təhlilini aparmaq,
- tarixin tədrisi metodikasının elmi-nəzəri məsələləri ilə tanış olub və geniş təhlili ilə araşdırmalarının aparılması mexanizmlərini göstərmək.

XII Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- müəhazirə, seminar, praktiki tapşırıqlar
- təqdimat və müzakirə
- debat
- müstəqil iş/araşdırma

XIII Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Tarixin təlimi metodikasının mənbələri və başqa elmlərlə əlaqələri yaradılır.
- Tam orta təhsildə tarixin təlimi metodikası elminin inkişaf edilir və Azərbaycan tarixinin aktual istiqamət və problemlərini mənimsəyir
- Tam orta təhsildə tarixin təlimi metodikası elminin inkişafı təmin olunur və tarixin müxtəlif dövrlərini öyrənir, idraki prosesdə yeni biliklərin verilir və milli dövlətçilik tarixi mənimsəyir
- Azərbaycan tarixinin vətənpərvərlik və azərbaycançılıq ideologiyaya yiyələnir
- Müasir Azərbaycan dövlətinin daxili və xarici siyasətlərinin əsas istiqamətlərini mənimsəyir
- Azərbaycan tarixinin öyrənilməsində müstəqil elmi bacarığına nail olur.

XIV Tələbələri fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV Kollektiv sualları:

I Kollektiv sualları:

1. Azərbaycan Respublikasının təhsil sahəsində dövlət siyasəti
2. Tarixin təlimi metodikasının mənbələri və başqa elmlərlə əlaqələri
3. Tam orta təhsildə tarix təhsilinin inkişafı
4. Tam orta təhsildə tarixin təlimi metodikası elminin inkişafı
5. Təhsil. Təhsilin məzmunu və sistemi. Ümumi təhsilin şəbəkəsi
6. Məktəb tarix təhsilinin müasir quruluşu
7. Məktəbdə tarix təlimi prosesinin mahiyyəti və onun planlaşdırılması
8. Tarix təliminin təşkilat formaları
9. Tarix dərsliyi
10. Tarix təliminin psixoloji əsasları

II Kollektiv sualları:

1. Biliklərin mənimsənilməsində şagirdlərin qavrayış və tefəkkürünün rolu
2. Məktəbdə tarix təlimi prosesinin mahiyyəti və onun planlaşdırılması, məktəb tarix təlimi prosesinin qanunauyğunluqları
3. Tarix təliminin təşkilat formaları. Dərslərin səciyyəvi cəhətlərinə görə tipləri və onların təsnifatı
4. Tarix təliminin məzmunu anlayışının mahiyyəti. Şagirdlərin elmi dünyagörüşünün formalaşdırılmasında tarixi biliklərin rolu.
5. Tarix təliminin məqsədləri ilə məzmunu arasında uyğunluq. Tarixdən təlim materiallarının məzmununun quruluşu
6. Tarixin təlimində anlayışların yeri və rolu
7. Tarixin təlimində abstraklaşma və ümumiləşmə anlayışlarının formalaşdırılması mühüm vasitə kimi.
8. Tarixi prosesin səciyyəvi xüsusiyyətləri
9. Tarixin təlimində tarixi proseslərin dövrləşdirilməsi anlayışının mənimsənilməsi
10. Tarixin tədrisi metodikasının mənbələri

XVI İmtahan sualları:

1. Azərbaycan Respublikasının təhsil sahəsində dövlət siyasəti
2. Tarixin təlimi metodikasının mənbələri və başqa elmlərlə əlaqələri
3. Tam orta təhsildə tarix təhsilinin inkişafı
4. Tam orta təhsildə tarixin təlimi metodikası elminin inkişafı
5. Təhsil. Təhsilin məzmunu və sistemi. Ümumi təhsilin şəbəkəsi
6. Məktəb tarix təhsilinin müasir quruluşu
7. Məktəbdə tarix təlimi prosesinin mahiyyəti və onun planlaşdırılması
8. Tarix təliminin təşkilat formaları
9. Tarix dərsliyi

10. Tarix təliminin psixoloji əsasları
11. Biliklərin mənimsənilməsində şagirdlərin qavrayış və tefəkkürünün rolu
12. Məktəbdə tarix təlimi prosesinin mahiyyəti və onun planlaşdırılması, məktəb tarix təlimi prosesinin qanunauyğunluqları
13. Tarix təliminin təşkilat formaları. Dərslərin səciyyəvi cəhətlərinə görə tipləri və onların təsnifatı
14. Tarix təliminin məzmunu anlayışının mahiyyəti. Şagirdlərin elmi dünyagörüşünün formalaşdırılmasında tarixi biliklərin rolu.
15. Tarix təliminin məqsədləri ilə məzmunu arasında uyğunluq. Tarixdən təlim materiallarının məzmununun quruluşu
16. Tarixin təlimində anlayışların yeri və rolu
17. Tarixin təlimində abstraklaşma və ümumiləşmə anlayışlarının formalaşdırılması mühüm vasitə kimi.
18. Tarixi prosesin səciyyəvi xüsusiyyətləri
19. Tarixin təlimində tarixi proseslərin dövrləşdirilməsi anlayışının mənimsənilməsi
20. Tarixin tədrisi metodikasının mənbələri
21. Tarixin təlimi metodikasının başqa elmlərlə əlaqəsi
22. Tarixin təlimi metodikasının tədqiqat metodları
23. Tarix təliminin idrakı əsasları
24. İdraki prosesdə yeni biliklərin verilməsi.
25. Biliklərin praktikaya tətbiqi
26. Müasir təlimin tələbləri
27. Müasir təlimin prinsipləri
28. Tam orta təhsildə tarixin tədrisinin inkişafı
29. Tam orta təhsildə tarixin təlimi metodikasının inkişafı
30. Tarixin tədrisi işinin təşkil.
31. Tarixin tədrisində öyrədici funksiya.
32. Interaktiv lövhə-elektron lövhə.
33. Elektron gündəlik. Elektron Təhsil Həlləri
34. Tarixin tədrisində müasir texnologiyalardan istifadə
35. Məktəbdə tarix təlimi prosesinin mahiyyəti və onun planlaşdırılması.
36. Tarix təliminin təşkilat formaları və onların təsnifatı
37. Şagirdlərin elmi dünyagörüşünün formalaşdırılmasında tarixi biliklərin rolu.
38. Tarix təliminin idrakı əsasları
39. Biliklərin mənimsənilməsində şagirdlərin qavrayış və tefəkkürünün rolu
40. Tarix təlimi-tarixi həqiqətlərin dərk edilməsi prosesi kimi

“Tarixin tədrisinin elmi nəzəri əsasları” fənninin sillabusu 7001001-Tarixin tədrisi ixtisaslaşmasının təhsil proqramı, tədris planı və işçi proqram (Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 13.02.2026-cı il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmişdir.) əsasında tərtib olunmuşdur. Sillabus **“Tarix və onun tədrisi metodikası”** kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (13 fevral 2026-cı il, protokol № 6).

Fənn məllimi: dos.R.H.İbadov

Kafedra müdiri: dos. K.F.Mahmudov